

Komission tiedonanto Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimintaohjelmasta; EJ 2/2021 vp – E 59/2016 vp

STM on ollut laatimassa E-jatkokirjettä komission tiedonannosta Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimintaohjelmasta. Toimintaohjelma pitää sisällään paljon STM:n hallinnonalalle kuuluvia asioita. Komission ehdottamista EU-tason yleistavoitteista keskeisin STM:n hallinnonalalla on tavoite vähentää köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien määrää. Toimintaohjelmassa temaattisesti STM:tä koskevia aihealueita ovat työsuojelua ja -terveyttä, työntekijöiden liikkuvuutta, tasa-arvoa, ihmisarvoista elämää, terveydenhuoltoa ja sosiaalista suojelua koskevat osa-alueet.

EU:n sosiaalisen ulottuvuuden ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin vahvistaminen, sosiaalisten oikeuksien ja työelämän ajantasainen vähimmäissääntely sekä tehokkaampi toimeenpano ovat keinoja sosiaalisesti kestävä ja tasa-arvoisen EU:n saavuttamiseksi. Suomi on kannattanut Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevan toimintasuunnitelman laatimista. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimintasuunnitelma on tarpeellinen täydennys Euroopan vihreän kehityksen ohjelmalle. Komissio tuo tiedonannossa esiin toimenpiteet, joita se aikoo tulevaisuudessa tehdä pilarin toimeenpanemiseksi ja mitä toimenpiteitä se kehottaa jäsenvaltioita, kansallisia viranomaisia ja sidosryhmiä tekemään. Jäsenmaat ovat järjestäneet sosiaali-, työllisyys-, terveys- ja koulutuspolitiikkansa eri tavoin ja eri periaattein, ja Suomen näkemyksen mukaan sosiaalisen ulottuvuuden tulee ottaa järjestelmien monimuotoisuus lähtökohdakseen tulevaisuudessakin.

E-kirjeessä todetaan, että Suomi tukee komission ehdotusta sopia **EU-tasolla uusista yleistavoitteista** työllisyyden, osaamisen ja sosiaalisen suojelun alalla. STM:n sektorilla merkittävin tavoite koskee **köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien vähentämistavoitetta**. Tavoite on tärkeä jatko Eurooppa 2020 –strategian tavoitteelle. Tiedonannossa komissio kehottaa jäsenvaltioita määrittelemään omat kansalliset tavoitteet ja Suomi on valmis asettamaan kansalliset tavoitteet köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien vähentämiseksi. STM:n sektoria koskettaa myös työllisyystavoitteen alatavoite puolittaa sukupuolten välinen työllisysero.

Toimintasuunnitelmassa käsitellään lisäksi **temaattisesti tulevia lainsäädäntö- ja politiikka-aloitteita ja jäsenmaille ja sidosryhmille annettuja toimenpidesuosituksia**. Tiedonannossa lueteltuihin komission tuleviin aloitteisiin otetaan tarkemmin kantaa sitten, kun komissio on antanut niistä esityksensä. Merkittävimmät toimintasuunnitelman temaattiset alueet STM:n näkökulmasta ovat: työterveyden ja -turvallisuuden normit uudenlaisessa työelämässä, tasa-arvon unionin luominen, ihmisarvoinen elämä, terveyden edistäminen ja hoidon turvaaminen sekä sosiaalisen suojelun mukauttaminen uudenlaisen maailman tarpeisiin.

Työsuojelun- ja terveyden saralla komissio tulee esittämään uutta työterveyden ja -turvallisuuden strategiakehystä ja lainsäädäntöä koskien työntekijöiden vaarallisille kemikaaleille, myös asbestille, altistumisen vähentämiseksi edelleen. Suomi pitää komission esiin nostamia kysymyksiä työterveyden ja -turvallisuuden edistämiseksi tärkeinä ja kannattaa työsuojelua koskevan strategiakehityksen päivittämistä sekä kemikaaleja koskevan lainsäädännön kehittämistä.

Suomen näkökulmasta EU-työssä työterveyden ja –turvallisuuden alalla tulee huomioida uudet työn tekemisen muodot, alustatalous ja mikro- ja pk-yritykset. Myös ilmastonmuutoksen, etätyön lisääntymisen ja koronapandemian sekä mahdollisten uusien pandemioiden mukanaan tuomat työsuojeluriskit ja tarpeet työsuojelullisille toimenpiteille tulee ottaa huomioon. Suomi on sitoutunut käynnissä olevaan lainsäädäntötyöhön, jossa huomioidaan työelämän muutokset (esim. työpaikkadirektiivi ja näyttöpäätedirektiivin päivittäminen). Mielen hyvinvointi on keskeinen hyvinvointia, työllisyyttä ja sosiaalista turvallisuutta turvaava tekijä ja Suomi pitää tärkeänä, että EU laatii yhteisen mielenterveysstrategian.

Työvoiman liikkuvuutta käsittelevään osioon liittyen STM:n näkökulmasta komission kehoitus saattaa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan asetuksen (883/2004) uudistamista koskevat neuvottelut päätökseen on keskeinen. Tämä on myös Suomen keskeinen prioriteetti.

Toimintaohjelmassa luetellaan **tasa-arvon unionin** alla yhdenvertaisuuteen ja sukupuolten tasa-arvoon liittyviä lukuisia jo annettuja aloitteita mm. vammaisten henkilöiden oikeuksien ja romanien tasa-arvon, osallisuuden ja osallistumisen sekä palkka-avoimuuden suhteen. Komissio kehottaa myös toimeenpanemaan työ- ja yksityiselämän yhteensovittamista koskevan direktiivin. Tulevina komission aloitteina mainitaan mm. naisiin kohdistuvaa sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa koskeva lainsäädäntöaloite ja varhaiskasvatusta koskevien Barcelonan tavoitteiden tarkistus.

Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen on Suomelle keskeinen prioriteetti ja sukupuolten tasa-arvo tulee sisällyttää läpileikkaavasti osaksi pilarin toimeenpanoa. Pilarin toimintasuunnitelman toimet työelämän tasa-arvon, samapalkkaisuuden sekä työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen edistämiseksi ovat tässä työssä keskeisiä. Suomen tavoitteena on, että EU-tasolla lisätään työtä kaikkea naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan ja, että Euroopan neuvoston Istanbulin sopimus toimeenpannaan täysmääräisesti kaikessa EU-tason toiminnassa. Suomi pitää perusteltuna arvioida tarvetta päivittää Barcelonan päivähoitotavoitteita. Vammaispolitiikassaan Suomi edistää vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä, osallisuutta yhteiskunnassa ja päätöksenteossa, itsemääräämisoikeutta, oikeutta itsenäiseen elämään sekä tarvittavia yksilöllisiä palveluita ja tukea. Suomi pitää tärkeänä, että komission julkaisemaa EU:n romanistrategian puiteohjelmaa 2020-2030 toimeenpannaan ja seurataan tehokkaasti ja Suomi kannattaa suosituksia romanien tasa-arvosta, osallisuudesta ja osallistumisesta. Suomi edistää vakiintuneiden kaikkien sukupuolien tasa-arvoon liittyvien termien (gender ja gender equality) käyttöä toimintasuunnitelmaan liittyvissä teksteissä ja julkilausumissa.

Ihmisarvoista elämää koskevassa osiossa käsitellään lukuisia köyhyyttä ja syrjäytymistä koskevia tulevia ja annettuja aloitteita mm. neuvoston suositus vähimmäistoimeentulosta, lapsitakuuehdotus ja EU:n lasten oikeuksien strategia. **Terveiden edistämisen ja hoidon turvaamisen osa-alueella** komissiolta on tulossa mm. aloitteita pitkäaikaishoitoa koskien ja terveydenhuollon saatavuuden esteitä ja puutteita koskien. Komissiolta on myös tulossa ehdotus terveystietoalueeksi. Suomi pitää hyvänä, että hoitohenkilökunnan työoloihin kiinnitetään huomiota ja haluaa lisäksi nostaa esiin työntekijöiden jaksamisen hoitojärjestelmän kantokyvyn merkittävänä tekijänä. **Sosiaalisen suojelua** koskevassa kappaleessa komissio ehdottaa mm. korkean tason asiantuntijaryhmän kokoamista tehtävänään tutkia hyvinvointivaltion tulevaisuutta ja esittää raportti vuoden 2022 loppuun mennessä. Komissio käynnistää myös pilottihankkeen eurooppalaisesta sosiaaliturvavapassista.

Koordinaation ja seurannan osalta E-kirjeessä on kirjaus siitä, että Suomi tukee sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun kehittämistä niin, että se ottaa jatkossa paremmin huomioon sosiaalipilarin toimintasuunnitelmassa esitetyt poliittiset painopisteet ja toimet. Suomi pitää tärkeänä sukupuolivaikutusten arvioinnin vahvistamista sekä sukupuolten tasa-arvoa koskevia indikaattoreita ja indikaattorien erittelyä sukupuolen mukaan. Suomi pitää tärkeänä, että yhteistyötä koulutus-, sosiaali- ja työllisyyskomiteoiden ja indikaattorityöryhmien välillä syvennetään koherenttien toimenpiteiden ja asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hyvinvointitalous on läsnä toimintasuunnitelmassa. Suomi pitääkin tärkeänä edistää hyvinvointitalousajattelun mukaisesti poikkihallinnollista ja -sektoraalista yhteistyötä pilarin toimeenpanossa ja seurannassa. Yhteistyötä tulee jatkaa talussektorin ja muiden relevanttien politiikka-alojen kanssa.

Laatija:

Erityisasiantuntija Elisa Palminen, sosiaali- ja terveysministeriö, elisa.palminen@stm.fi,
+358295163465